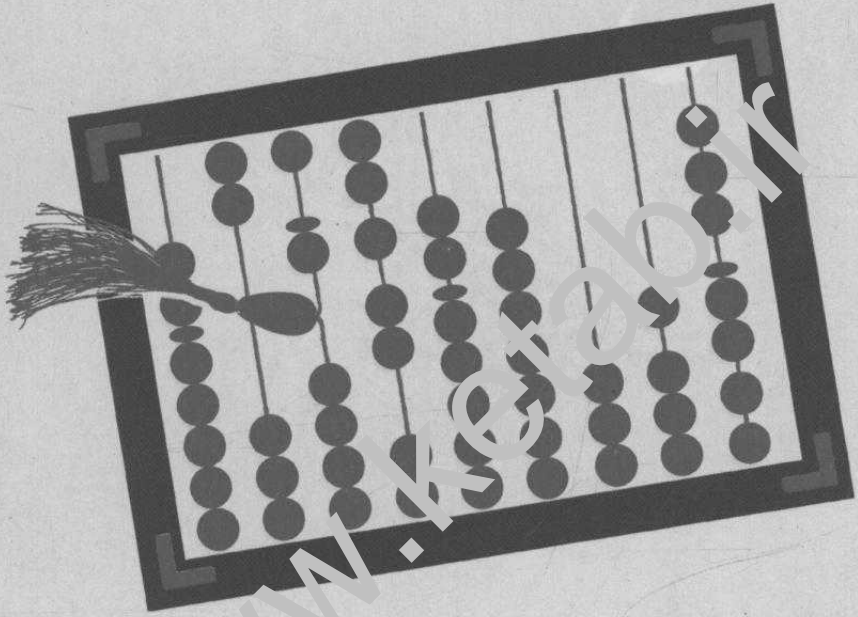

بازار خوبان

مہارت های کسب و کار اسلامی

عبدالرسول احمدیان، مہرداد آقاشریفیان

نشر قیسات

کتاب مہستان

یادداشت: کتابنامه: ص: ۱۱۹-۱۲۰ همچنین به صورت زیرنویس
 موضوع: کسب و کار -- جنبه های مذهبی -- اسلام
 موضوع: Business -- Religious aspects -- Islam
 موضوع: بازرگانی -- جنبه های مذهبی -- اسلام
 موضوع: Commerce -- Religious aspects -- Islam
 شناسه افزوده: آقاشریفیان اصفهانی، مهرداد، ۱۳۵۶ -
 شناسه افزوده: حسینی، سیداحمد، ۱۳۶۱ -، ویراستار
 شناسه افزوده: مرکز احیاء اندیشه و سیره علوی
 رده بندی: کنگره: ۲۱۳۹۶ ب ۳ الف/۶۵/BPT57
 رده بندی دیویی: ۲۸۷/۶۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۹۹۶-۴

سرشناسه: احمدیان، عبدالرسول، ۱۳۵۸ -
 عنوان و نام پدیدآور: بازار خویان (مهارت های کسب و کار اسلامی) /
 مؤلفان عبدالرسول احمدیان، مهرداد آقاشریفیان،
 ویراستار سیداحمد حسینی بهارنجی؛
 تهیه کننده (مرکز احیاء اندیشه و سیره علوی)؛
 مشخصات نشر: اصفهان: انتشارات قیسات، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری: ۲۷۲ ص:، ۵/۲۱x۵/۱۴ م.
 فرمست: مهستان، ۵
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۴۱-۲۵-۲۵
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: واژه نامه

بازار خویان
 (مهارت های کسب و کار اسلامی)

نویسنده: عبدالرسول احمدیان، مهرداد آقاشریفیان
 ویراستار: سیداحمد حسینی بهارنجی
 مدیر هنری: حامد مغربی
 طراح جلد و صفحه آرا: زینب حسینی

ناشر: قیسات
 چاپ: اول، ۱۳۹۶
 شمارگان: ۳۰۰۰ جلد
 قیمت: ۱۷۰۰۰ تومان

تارنما: www.mehrestan.ir
 رایانامه: mehr@mehrestan.ir
 سامانه: ۰۰۰۷۹۶۲۱۰۱۰۰۰۰

نشانی: اصفهان، خیابان مسجد سید، خیابان آیت الله زاهد،
 کوچه ۱۵، پلاک ۳۹ - کد پستی: ۸۱۳۶۹۵۵۱۳۷
 شماره تماس: ۰۹۳۷۰۰۱۲۹۰۰، ۰۳۱-۳۲۳۶۸۷۵۵
 تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر برای نشر قیسات محفوظ است.

سخن‌آغازین

مرکز «احیاء اندیشه و سیره علوی» مجموعه‌ای است مردم‌نهاد و خدمتگزار در کارهای خیر فرهنگی. تمرکز این مجموعه بر تربیت و تعلیم، آن هم با رویکردی اسلامی و عقلانی است. این مجموعه بر این باور است که شیرین‌ترین کار عالم با همه دشواری‌ها و ظرافت‌هایش، «تربیت و تعلیم» و بهترین و مؤثرترین بستر تربیت، «خانواده» است؛ بنابراین در راستای ایجاد تعالی درون‌زا و جمعی اعضای خانواده، بخشی بر عالی‌هایش راه تولید و ترویج آثار در قالب رسانه‌های مکتوب، تصویری و مصداق‌های فرهنگی هنری از طریق طرح‌های زیر اختصاص داده است:

مهرستان، به جز با سبک‌نگویی به مهمترین مسائل خانواده با تأکید بر افزایش و به‌کارگیری مهارت‌ها، بریه، معرفت‌افزایی، انس‌آفرینی و بسترسازی است. ستارگان، طرح‌های تربیتی و تقویت سبک زندگی اسلامی ایرانی با تأکید بر آداب فردی و اجتماعی از طریق تولید آثار خلاقانه و جذاب که متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای کودکان و نوجوانان عزیز در نهاد خانواده است. مهستان، در پی آن است تا با سبک‌های از سبک‌ها و دغدغه‌های فرهنگی و اجتماعی فرهیختگانی چون شما عزیزان را در حد توان پاسخگو باشد و به طرح موضوعاتی بپردازد که با وجود اهمیت و سرفاقت که دارند، اما به صورت مستقل به مسائل خانواده نمی‌پردازد و اکنون یکی از آثار این مجله یار مهربانی است که در دستان شماست.

حساسیت موضوع و فرهیختگی خواننده، به ما انگیزه می‌دهد که در هر شماره بارها درون‌مایه، قالب، مراحل تولید و توزیع را بازبینی کنیم تا اثری فاخر و ارزشمند را تقدیم نگاه و نگرش بلند شما گرامیان نماییم و مشتاقانه منتظریم تا با در دست گرفتن دیدگاه‌های شما سروران عزیز به آدرس mehr@mehrestan.ir، بیش از پیش مرهون مهربانی‌هایتان گردیم.

عیشتان مدام، ایام به‌کام، عزت مستدام
مرکز احیاء اندیشه و سیره علوی

فهرست

مقدمه	۱۲
فصل اول: بازار اسلامی، ابزار خه‌بان	۱۷
۱. ویژگی‌های بازار اسلامی چیست؟	۱۹
۲. اصول حرفه‌ای کسب و کار در بازار اسلامی چیست؟	۲۴
اصل اول: جهت‌گیری توحیدی در کسب و کار	۲۵
اصل دوم: نقش ذکر و یاد خدا در کسب و کار	۲۵
اصل سوم: پیروی از پیشوایان توحیدی	۲۶
اصل چهارم: اخلاق‌گرایی در کسب و کار	۲۶
اصل پنجم: کمک به فقرا و نیازمندان	۲۷
اصل ششم: شغل، مسیر سلوک و جوانمردی	۲۸
اصل هفتم: اصل سودمندی اجتماعی	۲۸
اصل هشتم: پایداری حرفه و سرمایه‌گذاری روی نخبگان	۲۸
۳. چه کنیم به معیارهای بازار اسلامی نزدیک‌تر شویم؟	۲۹
فصل دوم: نگاهی متفاوت به اقتصاد	۳۷
۱. رزق چیست؟ چه عواملی باعث افزایش روزی و برکت در مال می‌شود؟	۳۹
۲. شکر چیست؟ چگونه تشکر از خدا باعث گشایش و گسترش رزق می‌شود؟	۴۶
۳. در فرهنگ اسلامی عقل معاش چه جایگاهی دارد؟	۴۹
۴. اهمیت کسب و کار در اسلام چیست؟ سهم کار و تلاش در گشایش اقتصادی؟	۵۳

فصل سوم: بازار اخلاق مدار

- ۶۳
۶۵ .۱. بازاریان چه نکاتی را باید در بازار رعایت کنند؟
۶۷ .۲. آنچه بازاریان باید از آن دوری کنند؟

فصل چهارم: خرید و فروش در بازار

- ۸۱
۸۳ .۱. چگونه با دیگران خرید و فروش کنیم؟
۹۲ .۲. نرخ سود حلال چیست؟ چگونه کالا را قیمت گذاری کنیم؟
۱۰۳ .۳. درباره خرید، فروش و اقسام آن چه می دانید؟
۱۰۷ .۴. چگونه به روش نسیه، خرید و فروش کنیم؟
۱۱۰ .۵. چگونه کالایی پیش خرید یا پیش فروش می شود؟
۱۱۵ .۶. چگونه می توانیم خرید و فروش را فسخ کنیم؟

فصل پنجم: پیمان های اقتصادی در بازار اسلامی

- ۱۲۵ .۱. چگونه پیمان های گذاری کنیم؟
۱۳۱ .۲. چگونه مال خود را اجاره دهیم؟
۱۳۸ .۳. شرایط چیست؟ چگونه می توان سرقفلی را به دیگران منتقل کرد؟
۱۴۰ .۴. جُعالة چیست؟ در بازار چه کاربردی دارد؟
۱۴۳ .۵. مصالحه چیست؟ چگونه قرارداد صلح استفاده کنیم؟
۱۴۵ .۶. چگونه امانت بگیریم و امانت بدهیم؟
۱۵۱ .۷. چگونه با دیگران مشارکت کنیم؟
۱۵۶ .۸. چگونه دیگران را به کار بیاوریم؟
۱۶۱ .۹. چگونه در آتش ربا گرفتار نشویم؟

فصل ششم: بازار در پرتو قوانین و مقررات کاربرد

- ۱۷۳
۱۷۵ .۱. چگونه از چک و سفته استفاده کنیم؟
۱۸۷ .۲. مهم ترین قوانین کار و کارگر چیست؟
۱۹۰ .۳. در تنظیم قراردادها چه نکاتی را باید مدنظر قرار دهیم؟

فصل هفتم: بازار ایرانی، بازار الهی

- ۲۰۱
۲۰۳ .۱. چرا کالای ایرانی بخریم؟
۲۱۵ .۲. احکام خمس چیست؟ چگونه خمس سرمایه محاسبه می شود؟

فصل هشتم: مهارت های کسب و کار

- ۲۲۳
۲۲۵ .۱. چگونه با مشتریان ارتباط برقرار کنیم؟
۲۳۴ .۲. برای تبلیغات و بازاریابی از چه روش هایی استفاده کنیم؟

منابع ۲۴۴

واژه نامه ۲۴۶

مقدمه

سرم‌دوان فرهیخته

تا کون از خود رسیده‌اید:

چه عواملی روزی را افزایش داده و به مال برکت می‌دهد؟

چگونه سرمایه‌گذاری کنیم؟

چگونه می‌توانیم خرید و فروش را تسخیر کنیم؟

چگونه از چک و سفته استفاده کنیم؟

قوانین مهم کار و کارگر چیست؟

چگونه به آتش ربا گرفتار نشویم؟

برای تبلیغات و بازاریابی، از چه روش‌هایی استفاده کنیم؟

بیاییم با هم پاسخ این سؤال‌ها و ده‌ها سؤال دیگر در کتاب «بازار» و اخلاق

کسب و کار را در کتاب بازار خوبان مطالعه کنیم.

در آغاز، به عنوان مقدمه، چند مطلب را بیان می‌کنیم.

سبک زندگی به مفهوم شیوه و نحوهٔ حیات و راه‌ورسم زندگی کردن شخص

یا جامعه است. رفتارهای ما در خانواده و جامعه، اعم از مدرسه، دانشگاه و

محل کسب و کار شکل می‌گیرد.

دین، راهنمای اندیشه، اخلاق و رفتار ما است. کار و تلاش اقتصادی، بخشی از زندگی بشری است.

اسلام، کار و کسب مقدس را دانسته است. رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: کسی که برای تأمین نیازهای خانواده اش تلاش می کند، مانند شخصی است که در راه خدا جهاد می کند.^۱

دانش فقه یکی از بسترهای اصلی شکل گیری سبک زندگی مؤمنان است. فقه دربارهٔ رفتارهای اختیاری انسان است و همین رفتارها و انجام کارهای روزانه، بخشی از سبک زندگی ما را تشکیل می دهند.

وجه مشترک، همه، حث فقهی این است که هدف معینی را دنبال می کنند و آن هدف معین، شدنِ دادر به رفتار مکلفان بر اساس احکام شرعی است. مقصود از تدوین دانش فقه، ایجاد آگاهی های لازم برای داشتن «زندگی با ایمان» است.

با پیشرفت جامعه های انسانی، هنجارها و حرفه پدید آمده است. شناخت مشاغل حلال و حرام، در زندگی اسلامی ضروری است.

مشاغل مختلف، صدها حکم واجب و مستحب، شرایط حقوقی و اخلاقی دارند که دانستن و عمل به آنها بر سلامت روابط اجتماعی، نگاه اخلاقی و معنوی انسان مؤثر است.

در کسب و کار، صدها عمل حرام و مکروه مطرح است که وجود آنها، فضای زندگی فردی و اجتماعی را آلوده می سازد و ابهام در تشخیص حلال از حرام، دلهره و تردید می آفریند.

دین اسلام در انتخاب شغل و بایدها و نبایدها در قلمرو تولید، توزیع،

۱. «الکَادُّ عَلَى عِيَالِهِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». شیخ کلینی، اصول کافی، ج ۹، ص ۵۶۶.

مصرف و مدیریت اقتصادی نیز راهنمایی‌های زیادی کرده است.

امام علی علیه السلام به فعالان اقتصادی این‌گونه هشدار می‌دهند:

ای گروه تاجران! ابتدا احکام را یاد بگیرید، سپس تجارت کنید!
ابتدا احکام را یاد بگیرید، سپس تجارت کنید! ابتدا احکام را یاد
بگیرید، سپس تجارت کنید! به خدا قسم که ربا بین این امت،
ناپیدا تر از حرکت مورچه روی تخته سنگ است. سوگند هایتان را با
راستی درهم آمیزید. تاجر فاجر است و فاجر در آتش است، مگر
تاجری که حق بگیرد و حق بپردازد!

بنابراین اشعار زیر با احکام ویژه کسب و کار برای بازاریان و صاحبان حرفه،
ضروری است.

روش این کتاب

مبنا و روش کتاب پرسش و پاسخ است. پرسش و پاسخ تدوین شده است تا
بتواند پرسش‌های واقعی و محسوس تر فقهی و حقوقی مشاغل و مکاسب
را پاسخ گوید.

مطالعه احکام ویژه هر شغلی، به کتاب کلاس درس مجزایی نیاز
دارد؛ ولی در این کتاب سعی شده است به روش بازار، بازاریان با نگاهی
فراگیر نگرینسته شود تا بیشتر اصناف بتوانند از آن بهره ببرند
ویژگی روش پرسش و پاسخ این است که خواننده، هر چه از کتاب را
بگشاید و مطالب همان بخش را مطالعه کند، مطلب جدید و آموزنده‌ای را
می‌یابد و فهم آن مسئله، وابسته به خواندن صفحات قبل نیست.

سعی شده است اصطلاح‌های تخصصی فقه کمتر استفاده شود یا همراه

۱. «بامعشر التجار الفقه ثم المثجر الفقه ثم المثجر والله لربنا في هذه الأمة أخفى من ديب التمل
على الصفا. شوبوا أيمانكم بالصدق. التاجر فاجر و الفاجر في النار، إلا من أخذ الحق وأعطى الحق.» شيخ حر
عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۳۸۱.

با توضیح باشد؛ اما در برخی مطالب چاره‌ای جز به کار بردن اصطلاح‌های تخصصی این دانش نبود. برای فهم بهتر این اصطلاح‌ها، افزون بر استفاده از اصطلاح‌نامهٔ پایان کتاب، باید از اهل فن و کارشناسان دینی و روحانیان متخصص و کتاب‌های دیگر، کمک گرفته شود.

مبنای استفاده‌شده در احکام و مسائل شرعی، رسالهٔ مراجع تقلید معاصر از جمله امام خمینی رحمته الله علیه و رهبر معظم انقلاب مدظله‌العالی است. در فتوای اخلاقی، نظر مشهور و بیشتر آن بزرگواران را، با رعایت احتیاط آوردیم و اختلاف‌های مهم را در پاورقی یا متن توضیح داده‌ایم. در برخی نقل قول‌ها نیز برای روان شدن مطالب و فهم اصطلاحات تخصصی، عبارت‌پردازی کرده‌ایم.

با توجه به اینکه هیچ‌کس اشتباهی، غیر از میراث امامان معصوم علیهم‌السلام، از خطا و اشتباه در امان نیست، نوشته‌شده است، اهل فن و متخصصان، در صورت مشاهدهٔ خطا و اشتباه، نویسندگان، این مجموعه را از دیدگاه‌های خود بهره‌مند فرمایند.

دست‌گیر و جبار ما را در گذار
که تو را رحم آوردند، انور و فایق
ایمنی از تو مهابت هر چه بود و
مصلحتی تو ای تو سلطان دین

ای خدای پاک بی‌انبار و یار
یاد ده ما را سخن‌های رقیق
هم دعا از تو اجابت هم ز تو
گر خطا گفتیم اصلاحش تو کن